

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. III. Solvitur argumentum contra Iustitiam Dei erga hominem, ductum
ex titulo servitutis hominis respectu Dei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

VIII. Arguit tertio: non potest obligari Deus per opera nostra; nihil quippe ei dare possumus non suum. Respondetur, dare saltem nos illi aliquid verè nostrum, imò ita nostrum, ut nisi nobis consentientibus, Deus illud nunquàm habere potuisset: hæc enim est natura actûs liberi, ut quantumvis omnia in actu primo ad illum efficiendum necessaria, à Deo ponantur, in efficientis tamen potestate sit efficere illum vel non efficere, atque sub Dei dominio in actu secundo constituere, & hoc sensu dat aliquid Deo, id est, ponit illud sub dominio Dei, quod potuit non ponere, sicque & aliquid in ejus obsequium facit, quod penes ipsum erat non facere: hoc autem est pretio æstimabile; & sicut ad meritum, secundum oēs sufficit, ita si interveniat pactû, sufficit ad contractum iustitiæ, Deumque nobis strictè obligandum.

IX. Hanc solutionem expressè tradit S. Thomas in 4. dist. 15. art. 1. ad 2. ubi cum sibi objecisset: *Servus, quia totum hoc quod habet, est domini, non potest damno illato domino satisfacere, quia nihil potest recompsare: cum ergo totum quod habet homo, sit Dei, non potest homo Deo satisfacere.* Respondet S. Doctor in hæc verba: *Ad secundum, dicendum, quod non est simile de servo hominis, & Dei; quia totum quod habet servus hominis, ita est domini, quod non sit servi. Quod autem habet servus Dei, ita est domini, quod etiam servi, propter arbitrii libertatem sibi datam.* De quo plura Sect. seq. n. 3.

X. Arguunt quarto: quandoquocumque inter duos intercedit iustitia commutativa, qui alteri aliquid tribuit, aliquid amittit, estque contrapassum; Deus autem nihil amittere potest, sed quantumcumque nobis aliquid tribuat, illius semper dominium retinet; ergo inter Deum & hominem intercedere nequit iustitia commutativa.

XI. Suarez Opusculo de Iustitia Dei, sect. 1. num. 12. & Granado hic, tract. 7. d. 4. n. 21. aiunt, in dominio tantum creato & limitato, hoc inveniri, & intercedere contrapassum, ita scilicet, ut qui aliquid alteri donat, aliquid amittat; præcisè tamen ad conceptum iustitiæ commutativæ, id non est necessarium, sed solum requiritur, ut detur æquivalēs pro receptâ, etiamsi id quod datur, maneat adhuc sub dominio donantis. Addit tamen Granado n. 12. Deum, dum iustis præmium, seu gloriam largitur, aliquo modo, secundum quid, & virtualiter amittere ejus dominium; posita enim promissione, & opere expleto, non potest non gloriam illam producere, sicque, inquit, in actu iustitiæ Dei erga hominem, intervenit aliquo modo contrapassum, & hæc etiam conditio isthic reperitur: de quo plura infra.

SECTIO TERTIA, Solvitur argumentum contra iustitiam Dei ad hominem, ductum ex titulo servitutis hominis respectu Dei.

I. ARGUUNT quinto: Inter servum & dominum in creatis non intercedit iustitia, teste Aristotele 8. Ethic. cap. ultimo, sicut nec inter patrem & filium non emancipatum: unde quicquid acquirit servus, domino acquirit, sed homo est essentialiter servus Dei; ergo nequit acquirere jus contra Deum magis, imò multo minus, quam servus creatus ad verius suum dominum.

II. Sed contra: in multis enim differt servitus respectu Dei, & respectu domini creati; de fide enim est, cum servitute Dei stare meritum, etiam ob opera, quæ Deus à nobis tanquam dominus exigit: imò ipsa servitutis opera requirunt ut pro aliquo statu Deus ipsi promittat, & conferat præmium; quæ

tamen in operibus servilibus respectu domini creati non inveniri certum est. Quod à fortiori urget in sententiâ Valq. qui ad meritum de condigno asserit, non esse necessariam ullam promissionem, aut pactum Dei, sed ipsa opera per se præmium requirere. Deinde, dominium Dei non tollit, quo minus ejus servus habeat verum dominium, ratione cujus inferri ei possit ab aliis creaturis injuria, si ipso nolente bonis ejus utantur; quod servo in creatis, in iis in quibus servus est, non competit: siquis enim servo invito, bonis ejus utatur, non facit servo injuriâ, sed domino.

Ratio autem disparitatis in hoc fundatur, quod servus in creatis ex reputatione & dispositione legum censeatur pars domini, & eadem moraliter persona in favorabilibus cum eo. Unde servum Aristoteles vocat *animatum instrumentum*, animatum scilicet eadem animâ moraliter, quâ reliquæ domini partes animantur physice. Idemque de filio affirmat respectu patris; ejusdem autem ad seipsum nec gratitudo est, nec iustitia: quâ de causâ, ut Sect. præcedente, num. 9. vidimus, dixit S. Thomas, quicquid habet servus hominis, ita esse Domini ut non sit servi.

At vero in servitute respectu Dei, fecus res se habet; hæc enim non sit per reputationem morale, & fictionem legum, quæ jura servitutis statuit pro libito, quæque una moraliter censeamur persona cum Deo, sed sit hæc servitus per reale dependentiam naturæ nostræ à Deo; hæc autem potius arguit distinctionem, ac proinde servi Dei sumus ut naturæ rationales distinctæ, & aptæ habere dominium, & meritum, ut ostensum est, quod servus respectu hominum non competit. Quidni ergo, sicut opera nostra, non obstante conditioe servitutis respectu Dei, merentur nihilominus ab eo præmium; quidni, inquam, interveniente pacto, mereri poterunt ex iustitiâ? Certè ex servitute creatæ seu unius hominis respectu alterius, unde hoc argumentum est deductum, non convincitur contrarium, cum inter servitutem respectu hominis & Dei, maxima, ut vidimus, sit disparitas.

Addo, quod ait P. Suarez l. 12. de Gratia, c. 30. n. 42. etiam in creatis, quicquid sit de dispositione humanarum legum, contractum quem pater iniret cum filio, aut dominus cum servo, de præmio, vel mercede, sub conditione operis condigni conferendâ, esse ex naturâ rei validum, & conditione ex alterâ parte impletâ, obligationem iustitiæ in alteram induci.

Arguunt sexto: Deus non est dominus tantum creaturæ rationalis, & gloriæ, sed etiâ juris creaturæ; ergo hoc jus est jus Dei, ergo per hoc obligari non potest Deus ex iustitiâ: sic enim haberet jus contra seipsum. Distinguo primum consequens; ergo jus hoc est jus Dei ut quod, concedo consequentiam, ut quo, nego: sicut etiam intellectio nostra, amor, & meritum sunt intellectio, amor, & meritum Dei ut quod, id est, sunt creaturæ ipsius, seu res ab eo productæ, non tamen sunt amor, intellectio, aut meritum Dei ut quo, seu ita ut denominent cum intelligentem, amantem, & merentem: & tamen idem hic confici posset argumentum; sicut enim quis nequit ex iustitiâ obligari sibi, ita nec à se quidquâ mereri. In creatis verò ex reputatione & fictione legum, jura servi sunt jura domini ut quo, sicut & meritum in ordine ad res temporales, cum quicquid acquirit servus, ordinatione legum cedat domino.

Addo casus quosdam tum circa filios, tum servos, in ipsis legibus excipi: servis enim bonorum quorundam dominium conceditur, eorum scilicet, quæ vel in compensationem injuriæ ipsis dantur, vel labore extraordinario aut industriâ extra sortem acquiunt, &c. Filii verò bonorum castrensum, & quasi

Utens bonis servi in creatis; ipso invito, non facit servo injuriam, sed domino.

III. *Servus in favorabilibus eadem censetur persona cum domino.*

Servus animatum instrumentum. Eiusdem ad seipsum nec gratitudo est, nec iustitia.

IV. *Servitus respectu hominum arguit identitatem, respectu Dei distinctionem.*

Opera nostra, sicut respectu Dei fundant meritum, ita fundant potestatem iustitiæ.

V. *Ex natura rei posset in creatis dari contractus iustitiæ inter patrem & filium, & dominum & servum.*

VI. *Dicit, Deus est dominus juris creaturæ; ergo jus creaturæ est jus Dei.*

Respons. esse jus Dei ut quod, non ut quo.

VII. *In quibusdam casibus, Patres cum filiis, & domini cum servis, facere possunt contractus iustitiæ.*

quasi castrensius dominium competit, imò & peculii adventitii, ejus filius est dominus directus, licet usufructus & administratio sit penes patrem. Sicut ergo in his esse subinde potest patris ad filium, & domini ad servum iustitia, ita cum creatura rationalis habeat rerum quarundam dominium, nempe meritorum suorum, & gloriae, eaque possideat tanquam verè sua, quidni inter ipsam & Deum pactum possit iustitiae intercedere.

VIII.
Deus nullà lege externà obligari potest, sed solum ex internà sua voluntatis rectitudine.

Arguunt septimò: Si iustitiae obligatio cadere in Deum possit, ex aliqua iustitiae lege proveniat necesse est; Deus autem capax legis non est, ut ipso naturæ lumine est manifestum. Respondetur, obligationem hanc Deo, non à lege aliqua extrinsecà provenire, sed ab intrinsecà suæ voluntatis rectitudine, quæ per se ad honestum est determinata; sicut ab eadem intrinsecà rectitudine oritur debitum veritatis, ut nimirum quodocunque loquitur, hoc autem non à lege extrinsecà habet Deus, sed à seipso, & ab intrinsecò.

SECTIO QUARTA.

Vtrum obligatio Iustitiae obstet libertati Dei.

I.
Negant aliqui Iustitiam, quòd Dei libertatem minuat.

RECENTIORES aliqui non indocti, hoc nomine Iustitiae obligationem Deo denegandam asserunt, quòd scilicet ejus libertatem minuat: si enim, inquirunt, teneatur primum hominibus ob merita largiri, multum ipsi decedit de perfectissimâ libertate, & dispositione rerum; malè ergò dignitati Dei cõsultit, quisquis in eo astruit iustitiam.

II.
Ius hominis ad Deum, duobus modis sumi potest.

Notandum, duobus modis sumi posse jus illud quod homini erga Deum, in sententiâ iustitiam in eo statuente, tribuitur. Primò itaque dici potest, esse aliquid, creatum partim, partim increatum, & situm esse in promissione Dei, quâ se obligat ad dandam gloriam, non nudè, hoc enim esset fidelitatis, sed sub conditione onerosâ, operis scilicet expleti, seu positis meritis, ita ut adæquatè in utroque consistat: & hæc, ut postea dicemus, est propriissima juris huius acceptio, juxta quam, ut existimo, & præfens difficultas, & aliæ omnes contra Dei ad hominem iustitiam proponi solitæ, facillè solvuntur.

III.
Ius istud in homine non obstat libertati Dei.

Vasquez itaque & alii negantes Dei ad hominem iustitiam, urgent maxime argumentum num. primo propositum; si nimirum Deus se hominibus hoc pacto ex iustitiâ obstringat, imminutum iri ejus libertatem: posita enim hac in Deo iustitiâ, non potest non dare primum; ergo hac in parte non est liber, sed ad gloriam iustis dandam necessitatus.

IV.
Non magis Dei libertatem laedit sententia tribuens, quam negat ei iustitiam.

Sed contrà: idem enim quoad hoc affirmat utraque sententia, Deum scilicet factâ promissione, & opere expleto, positis scilicet meritis, non posse iustis negare gloriam; tota autem inter has sententias differentia est, quòd prima hanc vocet obligationem fidelitatis, secunda iustitiae. Hæc ergo his est tantum de modo loquendi, cum reipsâ idem dicant utriusque sententia Auctores, Deum scilicet ex vi suæ promissionis & operis expleti, teneri hoc modo pactam, seu promissam dare, nec magis in illius potestate est, ut hoc non præstet, quam ut non sit Deus.

V.
Deus ex vi juris in homine, non necessitatur adæquatè ab extrinsecò.

In sententiâ ergo hoc modo statuente in Deo iustitiam, dicenteque cum ex jure hominum illis obstringi, non necessitatur Deus adæquatè ab aliquo extrinsecò: quod autem partim ab extrinsecò necessitatur, nec negant, nec negare possunt ad-

versarii; quando enim promittit aliquid sub conditione onerosâ, ut coronam gloriae siquis certaverit, secundum ipsos necessitatur Deus ad coronam illam seu primum dandum, non ex vi solius promissionis: hæc enim tantum est conditionata, si nimirum quis certaverit: unde nisi posito certamine & opere expleto, non obligat; ergo propter utrumque simul, opus scilicet & promissionem, tenetur Deus dare primum; ergo ad operandum ad extra necessitari partialiter potest à re creatâ, & aliquo ex extrinsecò.

Potest Deus partialiter necessitari ab aliquo extrinsecò.

Si itaque jus istud hominis erga Deum consistat in hoc complexo, promissione scilicet Dei, & opere expleto, nulla major vis divinæ libertati inferitur in unâ sententiâ quàm in alterâ, ut constat. Jam verò jus hoc in his duobus adæquatè situm esse, videtur clarum: in humanis siquidem jus unius hominis erga alium (ut scilicet alicui primum seu merces ex iustitiâ debeatur) hæc duo, & nihil aliud includit: ipso facto enim quòd quis cum alio pacifatur, si labore in ejus vinea, tale se ei operæ & laboris pretium, seu tantum pecuniæ daturum, ipso facto, inquam, quòd opus illud expleat, seu ponat laborem, tenetur alter ex iustitiâ mercedem ei solvere, postulante hoc ejus jure, quòd nihil planè aliud est quàm pactum in conducente, & opus positum, seu labor in conducto: ergo similiter, ut Deus homini obligetur ex iustitiâ, aliud nihil requiritur præter pactum ex parte Dei, de dandâ gloriae siquis certaverit, & certamen ex parte hominis positum; sed utraque sententia hæc duo admittit; ergo utraque parem in Deo statuit in agendo necessitatem, imò & æqualiter in eum inducit obligationem iustitiae. Qua de re postea redibit sermo.

VI.
Offenditur jus hominis erga Deum aliud nihil esse præter promissionem & opus expletum.

Prebatur exemplum ab humana delectatione.

Addo ulterius, etiam si jus quod homo habet erga Deum, esset aliquid adæquatè Deo extrinsecum, nil tamen in eo quoad hoc esse incommodi: quid enim magis obstat Deum, posita prius voluntate aliqua suâ liberâ, ad operandum necessitari à re morali, quàm à physica; Deum autem, posita una re physica, necessitari ad producendam aliam, communis est Philosophorum sententia: sic enim posito quòd velit Deus modum aliquem producere, unionem scilicet inter animam & corpus, vel ubicationem Angelicam, debet Angelum, materiam item & animam, quarum illa est unio, producere, idque tantâ necessitate, ut nec divinitus possit contrarium. Item productâ re aliqua, debet Deus illius intuitu producere, eique adungere ubicationem & durationem, cum juxta plurimos ex adversariis, non possit res esse & nullibi esse. Idem est de actu vero, respectu sui objecti, in sententiâ statuente veritatem actibus intrinsecam: & de visione similiter intuitiva, respectu objecti existentis in multorum sententia. E contrà etiam destructa re, debet omnes rei illius modos destruere; ergo non est novum, ut Deus, posita prius aliqua sua voluntate libera, necessitetur à re physica ad aliquid aliud producendum; quid ergo vetet, eum à re morali, seu jure hominis, aut Angeli, necessitari etiam hoc modo ad agendum? Certè libertati ejus & dominio non magis in uno casu derogatur, quàm in alio.

VII.
Non repugnat, cum aliquo modo necessitari ad operandum.

Deus, productâ ubicatione delectationis producere Angelum, & hoc destructum destruit.

Præterea, non magis obstat libertati Dei non posse producere aliquid pro libito, quàm non posse pro libito aliquid destruere; libertas siquidem est indifferentia ad utramque partem contradictionis: sed multi, etiam ex iis qui acerrimi sunt in impugnatione hoc jure hominis erga Deum, affirmant non potuisse illum creaturâ ullam ab aeterno producere: quid mirum ergo, si, posito pacto, non possit Deus

VIII.
Non obstat libertati Dei non posse aliquid pro libito producere, ergo nec non posse pro libito destruere.

rem